

Βιοηθική: Σύγχρονα προβλήματα και μέθοδοι απάντησης

/ [Πεμπτουσία](#)

Δημοσιεύουμε σήμερα ακόμα ένα απόσπασμα από την αποκλειστική συνέντευξη που έδωσε στην “Πεμπτουσία” η γνωστή Βιοηθικολόγος *Cornelia Delkeskamp-Hayes*, και δημοσιεύεται εδώ σε μετάφραση της συνεργάτιδός μας Φιλοθέης. Σ’ αυτό, η διαπρεπής επιστήμων αναφέρεται στα σημερινά βιοηθικά προβλήματα και τις αντίστοιχες απαντήσεις της σύγχρονης Βιοηθικής.

Πηγή: www.afc-senlis.org/

“Πεμπτουσία”: Εκτός από την πολιτισμική κριτική, ποια θεωρείτε ως τα πλέον καυτά βιοηθικά θέματα σήμερα;

“Cornelia Delkeskamp-Hayes”: Για μένα τα πιο ζέοντα θέματα αφορούν την υποβοήθηση τερματισμού της ζωής με ιατρικά μέσα. Και τα δύο αναγκαστικά αφορούν την αιώνια κατάσταση στην οποία θα περιέλθουν τα θύματα. Η ευρεία

αποδοχή των εκτρώσεων έχει καταστεί αναπόσπαστο μέρος του τυπικού προφίλ του Δυτικού κόσμου. Αυτή η κουλτούρα υποστηρίζει την παροχή ίσων ευκαιριών εκπαίδευσης σε άνδρες και γυναίκες. Επομένως μεταθέτει το χρόνο κατά τον οποίο οι γυναίκες μπορούν και υποτίθεται ότι θέλουν να παντρευτούν. Αυτή η ίδια κουλτούρα υποτιμά τη σεξουαλική αγνότητα ως ανθυγιεινή. Γι αυτό το λόγο ένα παιδί που συλλαμβάνεται σε ακατάλληλο χρόνο προκαλεί έντονο πειρασμό για έκτρωση.

Το ίδιο ισχύει και για την επιδοκιμασία της ευημερίας και την αποδοχή της αστάθειας του γάμου. Και οι δύο αρχές επιβάλλουν στην γυναίκα να παραμείνει στην εργασία. Οι γυναίκες νιώθουν ότι πρέπει να προσφέρουν ένα δεύτερο εισόδημα και επομένως να περιορίσουν τον κίνδυνο φτώχειας σε περίπτωση διαζυγίου. Σε ένα τέτοιο σενάριο είναι πιθανόν τα παιδιά που συλλαμβάνονται απρόοπτα να θεωρηθούν ως «πρόβλημα» που πρέπει να «επιλυθεί» μέσω της έκτρωσης. Με αυτόν τον τρόπο, οι ίδιοι οι «ηθικοί κανόνες» που βρίσκονται πίσω από την πολιτισμική προσπάθεια για ισότητα των φύλων έχουν καταστήσει την έκτρωση μια απαραίτητη ασφάλεια ενάντια στην αποτυχία της αντισύλληψης (ή της αδιαφορίας για αντισύλληψη).

Επομένως αρνούνται το δικαίωμα ζωής σε εκατομμύρια πλάσματα, και όχι μόνο. Τους αρνούνται το δικαίωμα βάπτισης και όλως όσα εμείς οι Χριστιανοί γνωρίζουμε για την πιθανότητα συμμετοχής μας στην αιώνια ζωή μέσω της ολοκληρωμένης συμμετοχής στη Θεία δόξα.

Από την άλλη, η νομιμοποίηση της αυτοκτονίας με τη βοήθεια του ιατρού καθώς και της ευθανασίας σε κάποια κράτη μέλη της Ένωσης έχει ενθαρρύνει την όλο και ευρύτερη δημόσια υποστήριξη της αυτοκτονίας. Τέτοια υποστήριξη προσπαθεί να επεκτείνει τη φιλελεύθερη αρχή της ατομικής αυτοδιάθεσης ακόμα και πέραν των αποφάσεων για το πώς μπορεί να καθοριστεί η διαδικασία θανάτου (μέσω αναλγητικών ή πρακτικών διατήρησης της ζωής). Σήμερα η αυτοδιάθεση έχει καταστεί σεβαστή ακόμα και στο σημείο του χρονικού προσδιορισμού του θανάτου. Στο τραπέζι βρίσκονται αποφάσεις για την επίσπευση του θανάτου ή για την εξουσιοδότηση άλλων γι αυτόν τον σκοπό. Στο τραπέζι βρίσκονται επίσης και οι τρόποι παρουσίασης τέτοιων αποφάσεων (δηλαδή με το να καταργείται ο σημαντικός ρόλος της πρόθεσης), οι οποίοι συγκαλύπτουν το ηθικό σκάνδαλο. Όλα αυτά προσπαθούν να ομαλοποιήσουν ενέργειες που αρνούνται την πιθανότητα στο θύτη-θύμα να μετανοήσει και επομένως τον αποκλείουν από την παρέμβαση της Εκκλησίας κατά τη διάρκεια της λειτουργίας.

Και τα δύο θανάσιμα αμαρτήματα προωθούνται στο όνομα της ελευθερίας, ή δικαιολογούνται με την αναφορά σε βασικά ηθικά ιδεώδη που διέπουν τις Δυτικές

κοινωνίες. Τέτοια βάνουση διαστροφή υπογραμμίζει πόσο μακριά έχει πορευτεί η κουλτούρα μας από την αληθινή Χριστιανική όψη, η οποία εδράζεται στην αναγνώριση της ελευθερίας ως Θείου δώρου. Στον ορίζοντα τέτοιας αναγνώρισης, ο αληθινός σεβασμός σίγουρα περιλαμβάνει τη θέληση του Θεού να αποφεύγει την επέμβαση ακόμα και όταν η ελευθερία καταστρατηγείται. Επιπλέον τέτοιος σεβασμός προσπαθεί να μιμηθεί τη στοργική φροντίδα, με την οποία ο Θεός πάντοτε ψάχνει τα χαμένα παιδιά Του, με το να γίνει και ένα από αυτά, ανορθώνοντας την πεπτωκυία φύση τους και προσκαλώντας τα να επιστρέψουν στην πραγματική ελευθερία της κοινωνίας μαζί Του. Ο Χριστιανικός σεβασμός, με άλλα λόγια, συνίσταται στη θυσιαστική αγάπη που προσπαθεί να προστατέψει τη σωτηρία του πλησίον.

“Πεμπτουσία”: Υπάρχει κάποιο βασικό πρόβλημα στο τρόπο που ενεργεί η Βιοηθική σήμερα;

“Cornelia Delkeskamp-Hayes”: Όταν αναφερόμαστε «στον τρόπο λειτουργίας της βιοηθικής» αναφερόμαστε πρώτα απ’ όλα σε ένα τεράστιο δίκτυο ακαδημαϊκών οργανισμών. Αυτοί είτε είναι συμβεβλημένοι με ιατρικές σχολές ή με τα ιατρικά ανθρωπιστικά τμήματα είτε τα τμήματα φιλοσοφίας. Εδώ οι φοιτητές της ιατρικής εισάγονται στα ηθικά διλήμματα του επαγγέλματός τους. Μέχρι εδώ, όλα καλά. Όμως, εδώ εξασκούνται επίσης και οι λεγόμενοι ειδικοί περί Βιοηθικής. Αυτοί εργάζονται ως εμπειρογνώμονες σε όλα τα επίπεδα παροχής υγείας, συγκρότησης νομοθεσίας, σχεδιασμού πολιτικής μέχρι και στο καθημερινό επίπεδο επίλυσης διενέξεων στα νοσοκομεία όπου είναι δύσκολο να συμβιβαστούν τα συμφέροντα και οι δεσμεύσεις των ιδιοκτητών των νοσοκομείων, του ιατρικού προσωπικού και των ασθενών και των οικογενειών τους.

Αυτοί οι εμπειρογνώμονες εξασκούν τεράστια επιρροή. Από ποιούς ηθικούς κανόνες αντλούν τις οδηγίες τους; Πώς μπορούν να διατηρήσουν ένα δίκαιο ισοζύγιο όταν οι εμπλεκόμενοι και επηρεαζόμενοι από μια απόφαση πιστεύουν σε διαφορετικές ηθικές αξίες ή βάζουν διαφορετική προτεραιότητα σ’ αυτές τις αξίες, ή ακόμα ερμηνεύουν αυτές τις αξίες με αμοιβαίως ασυμβίβαστους τρόπους; Εξάλλου οι σύγχρονες φιλελεύθερες κοινωνίες δεν χαρακτηρίζονται μόνο από τον ηθικό πλουραλισμό. Ενθαρρύνουν επίσης και την ατομική προσπάθεια αυτοπραγμάτωσης ή οποία εξαίρει και υποθάλπει αυτόν τον πλουραλισμό.

Γενικά υποτιμάται το πρόβλημα που παρουσιάζεται με τέτοιο πλουραλισμό. Υπάρχει μια παθιασμένη προσήλωση στη διατήρηση ενός μέτρου καντιανής εμπιστοσύνης, στην ύπαρξη κάποιων ορθολογικά βάσιμων και επομένως παγκόσμια δεσμευτικών ηθικών κανόνων, υπό την προστασία των οποίων όλοι μπορούν να προωθήσουν τα ποικιλοτρόπως ιδιαίτερα ηθικά τους οράματα. Όταν

αναγνωρίστηκε η έλλειψη τέτοιας προστασίας, κάποιες αρχές μέσου επιπέδου άρχισαν να διαφημίζονται ως ο κοινός δεσμός που ενώνει αντίθετες θεωρίες για το τι πρέπει να θεωρείται ως «παγκόσμια δεσμευτικό».

Τέτοιες υποτιθέμενες είχαν ήδη αναγνωριστεί το 1979 από τους Beauchamp και Childress: σεβασμός της αυτονομίας, αγαθοεργία, μη πρόκληση βλάβης και δικαιοσύνη. Μετά από μια άνευ προηγουμένου προβολή δεκαετιών, οι βιοηθικολόγοι τελικά πρόσεξαν ότι τέτοιες υποτιθέμενες κοινές δεσμεύσεις στην πράξη προκαλούν μια ηθική ομοφωνία μόνο όταν παραμείνουν (και πάλι) πολύ γενικευμένες και όταν το θέμα της ιεράρχησής τους δεν τίθεται υπό εξέταση. Φυσικά οι ιατρικές αποφάσεις διαφέρουν όταν η αυτονομία υπερισχύσει της ευεργεσίας σε αντίθεση με το να υπόκεινται στην ευεργεσία. Τα ίδια συμβαίνουν και σε οποιοδήποτε ζευγάρι αυτών των ιδεών.

Όπως υποστηρίζει και ο Engelhardt για πολλές δεκαετίες επίσης, η άποψη που περικλείει οποιαδήποτε προσπάθεια ομοφωνίας, δηλ. η υπόθεση ότι υπάρχει κάποια παγκόσμια κοινώς αποδεκτή ηθική λογική, δεν έχει βάση. Τέτοιοι ισχυρισμοί είναι μάλιστα και αρκετά ανέφικτοι δεδομένου ότι υπάρχει ένα παρελθόν δυόμισι και πλέον χιλιάδων χρόνων ασυμφωνίας μεταξύ φιλοσόφων. Από τη στιγμή που κάποιος πάρει στα σοβαρά το γεγονός του ηθικού πλουραλισμού, η εξουσία που δίδεται στους εμπειρογνώμονες της Βιοηθικής παγκοσμίως αποτελεί ένα αίνιγμα. Αυτό το αίνιγμα εμφανίζει μια αποφασιστική βούληση να επιτραπεί σε αυτούς τους εμπειρογνώμονες να διασαφήσουν για την βιοϊατρική οποιαδήποτε ηθική πεποίθηση είναι αποδεκτή (στην πράξη) και εφαρμόζεται νομικά σε κάθε κοινωνία.

Το πρόβλημα με αυτήν τη λύση είναι ότι δεν παραδέχεται ότι της λείπουν οι θεωρητικές βάσεις. Η εμπειρογνωμοσύνη των βιοηθικών παρουσιάζεται με τέτοιο τρόπο ώστε να αποτελεί έγκυρη καθοδήγηση. Οι απλές συνήθειες διαφημίζονται ως ηθικά δεσμευτικές. Φυσικά τέτοια παρερμηνεία είναι μη - προβληματική για αυτούς που υιοθετούν ή αποδέχονται τη δεσπόζουσα φιλελεύθερη τάξη της Ευρώπης. Ωστόσο αυτή η παρερμηνεία θεωρείται ως προβληματική απ όλους τους άλλους, και ειδικά από τα μέλη των παραδοσιακών δογμάτων.

Γι' αυτό το λόγο οι Ορθόδοξοι Χριστιανοί πρέπει να επιμένουν στο αβάσιμο των ηθικών απόψεων τέτοιων «εμπειρογνώμωνων». Πρέπει να «ξεφουσκώσουμε» τη δημόσια κουλτούρα της βιοηθικής. Μόνο με αυτόν το τρόπο μπορούμε να διατηρήσουμε τις δικές μας δοσοληψίες με τη βίο-ιατρική σύμφωνα με την πίστη μας. Κατ' ακρίβεια, η δέσμευση του περιοδικού μας να υπογραμμίζει τη βαθιά διαφωνία που χωρίζει ήδη τις διαφορετικές Χριστιανικές ιατρικές ηθικές, προωθεί αυτό το «ξεφούσκωμα».